

CIBERESPÈCIES

Bolletí electrònic del Servei de Protecció d'Espècies

NÚMERO ESPECIAL nº9, gener del 2007

crèdits: Director del projecte (Joan Mayol) / Redactors (Joan Oliver, Iván Ramos, Vicenç Fortesa i Jordi Muntaner) / Disseny: Xavier Canyelles.

LA PROTECCIÓ D'ESPÈCIES A LES ILLES BALEARS, ANY 2006
Memòria del Servei de Protecció d'Espècies, DIRECCIÓ GENERAL DE CAÇA, PROTECCIÓ D'ESPÈCIES I EDUCACIÓ AMBIENTAL.
Conselleria de Medi Ambient
 L'ESFORÇ SERVEIX
Resum de les principals accions realitzades
 CLOROFIL·LA, notícies de vegetals
Resum de les principals accions i notícies
 RAMPELLADES, notes d'interès
Resum de les principals notes d'interès
 HEM LLEGIT, notes bibliogràfiques
Resum de les publicacions del Servei

Els congressos i el Rumb de l'Arca

Les reflexions compartides i els contactes amb altres professionals i especialistes són bàsiques per al desenvolupament i millora de les tasques i actuacions en conservació. Els tècnics del Servei, durant l'any 2006, han participat -amb la presentació de comunicacions o pòsters- als seminaris tècnics i congressos següents:

II Congreso Nacional sobre Especies Exóticas Invasoras (Octubre. León).

IX Congreso Luso-Español de Herpetología (Octubre, San Sebastián)

Workshop sobre Espècies Invassores a Croàcia (Zagreb, Abril)

Workshop sobre Espècies Invassores a Ukraïna (Kyiv, Octubre)

I Jornades Ornitològiques de Menorca (Alaior, Novembre)

I Jornades de Botànica a Menorca (Maó, Maig)

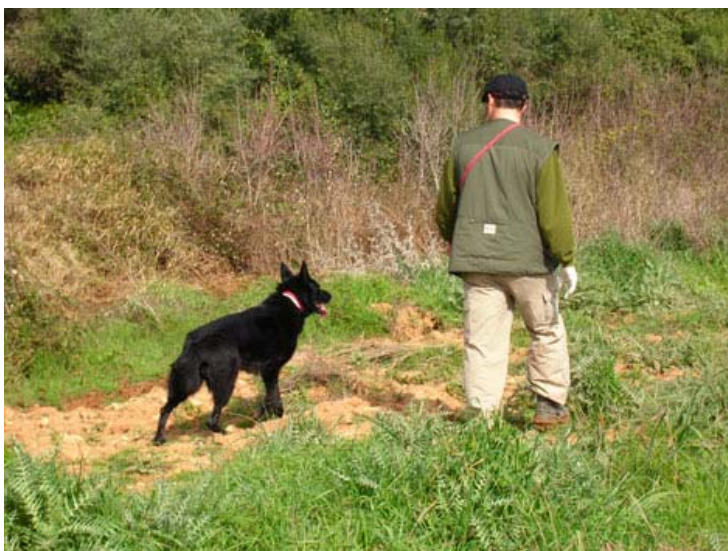
Jornadas Internacionales sobre el Tejo y las Tejeras en el Mediterráneo Occidental (Alcoi, Juny) (Redacció d'un article).

També hi ha hagut participació activa de membres del Servei en diverses reunions del Comité de Fauna y Flora del Ministeri de Medi Ambient (organisme estatal i interautonòmic en la matèria).

La lluita contra el verí

La lluita contra el verí és imprescindible. Enguany el problema ha empitjorat, amb sis casos d'enverinaments a espècies protegides, (2 voltors negres, 3 milanes segures i una probable).

S'han mantingut diverses iniciatives com són notes de premsa, anuncis publicitaris, article a la revista del Servei de Caça, notícia al butlletí electrònic del PIA i pàgina web de la D.G. de Caça, Protecció d'Especies i E.A., difusió del telèfon gratuït. SOS Verí (900713182) així com prosseguint de les inspeccions aleatòries a vedats de caça per part dels agents de Medi Ambient (68 jornades home).

Enguany s'ha iniciat l'acció de cans ensinistrats (gràcies a la col·laboració de la Junta de Andalússia) preparats per a la detecció de tòxics, que actuaren a vedats de Mallorca sense trobar cap incidència.

El projecte AVILÍNIA

Es manté com un dels programes prioritaris. Durant aquest any s'ha completat la cartografia d'actuacions prioritàries a les tres illes, i s'han corregit o modificat aïlladors, transformadors i punts perillosos fins a un total de 139 durant el present any (Mallorca: 74, Menorca: 42 i Eivissa: 23), a més de finançar actuacions informatives i de seguiment.

La inversió total en aquest programa ha estat de 100.000 euros per part de la Conselleria de Medi Ambient, que ha rebut una ajuda

financera del Ministerio de Medio Ambiente amb aquest objectiu.

El Ferreret *Alytes muletensis*

Els recomptes indiquen millora (2005: 22.678 larves a 117 punts; 2006: 24.365 larves a 120 punts, la segona màxima abundància des de l'inici dels plans, tot i la sequera); s'han rescatat larves de gorgs en dessecació per manca de pluges (més de 700, bona part ja retornades als punts d'origen), es manté el control de predadors i petites intervencions de millora d'hàbitat (restauració de cobertes de gorgs i similars). S'han alliberat a una nova localitat, i s'han identificat nous punts d'alliberament futur.

La tasca més important és el seguiment de la infecció per quitridiomicosi, un fong paràsit de la pell, d'origen exòtic, detectat a dues localitats i ocasiona mortalitats importants (és considerat causa de l'extinció de diverses espècies d'anfibis en altres països).

S'han pres més de 350 mostres, i les zones afectades han estat objecte de restriccions d'accés per Acord del Consell de Govern de 17/3/2006 de mesures cautelars urgents per la contenció de la Quitridiomicosis a les Illes Balears: BOIB de 25/3/2006. El Segon Pla de Recuperació ha estat informat positivament pel Consell Assessor de Flora i Fauna i està pendent de publicació.

Tortugues de Terra

Es manté la col·laboració amb 12 criadors autoritzats, que proporcionen els exemplars nascuts en captivitat per al seu alliberament i s'entreguen al COFIB i que, juntament amb Son Reus, en total han recuperat 764 animals. Han estat alliberats 429 exemplars a Mallorca, i 60 han estat cedits a la Generalitat Valenciana, per al seu alliberament al parc del Desert de les Palmes. Animals recuperats en total: 441 *Testudo hermanni* i 48 *Testudo graeca*.

Tortugues marines

Durant l'any 2006 s'han recollit dades de 55 avaraments de tortugues marines a la costa de les Balears (la majoria per hams de palangrers, que continua sent el major problema). 22 exemplars han estat recollits vius, de les quals 9 s'han recuperat i alliberat i 7 continuen en recuperació.

Les Espècies Invasores, una prioritat.

Les espècies introduïdes són la causa més important d'extinció d'espècies de vertebrats per acció humana. El seu control és, per tant, una prioritat clara. Enguany el Servei ha redactat un pla d'actuació general en front d'aquest problema, ha aconseguit la pràctica eradicació del Minà a l'illa de Mallorca (on sols han quedat dos exemplars en llibertat, amb la captura d'onze aus), ha promogut el control de moixos al medi natural (poc més de 100 captures finançades pel servei) i ha portat a terme diverses jornades de captures de coatis, amb el resultat d'eliminació de vuit exemplars.

Pel que fa als vegetals, a la primavera es va detectar una població important de Jacint d'Aigua a les basses de Son Navata, que ha estat eradicat per complet amb una intervenció manual encarregada a l'IBANAT.

La Gavina comú, una espècie autòctona invassora, és objecte continuat d'estudi, bàsicament amb marcatge i lectures d'anelles de PVC, confirmant una gran dispersió des de les Balears fins l'Atlàntic. El Servei ha finançat una actuació de reducció de gavines a Menorca (1020 exemplars capturats a l'abocador de Milà). La gavina ha estat objecte d'una jornada de coordinació entre institucions (consells insulars, ajuntament

de Palma i conselleria), amb les bases per a pla de control al nivell de l'arxipèlag. TIRME i Consell de Mallorca, presents a aquesta reunió, han aconseguit l'eliminació de 18.811 gavines abatudes des de l'any 2003 a Son Reus.

La tasca gris: informes, autoritzacions i sancions

Durant l'any 2006, el servei ha emès un total de 106 informes per a la pròpia conselleria o altres administracions. S'han tramitat 28 autoritzacions per a captures excepcionals o recoleccions científiques, incloses tres autoritzacions per a captura d'aus frugívores a conreus emparades a les excepcions previstes a la Directiva Aus, i 263 autoritzacions per a captura de fringil·lids, corresponents a 2964 exemplars. Cal destacar que el Servei ha continuat coordinat l'obtenció i tramesa de mostres per a les anàlisis de grip aviar (146 mostres, set vegades més del que estableix el Pla de Vigilància Nacional), i mantingut l'atenció al públic en relació a aquest tema pel que fa a aus silvestres. No hi ha hagut cap cas a les Balears.

El Servei ha intervengut en 49 expedients sancionadors en relació a espècies protegides, que han donat peu a la imposició de 48 sancions.

Actuacions a favor de les espècies

Evidentment, les actuacions a favor de les espècies no han pogut ser efectuades directament pel personal propi del servei (vuit persones): la major part de les tasques han estat objecte de contractació externa, amb 36 entitats i empreses que han executat 55 projectes. A més d'aquestes actuacions objecte de contracte extern, cal destacar aquí que la Conselleria manté la important aportació econòmica al Consorci de Recuperació de Fauna Silvestre de les Illes Balears (COFIB).

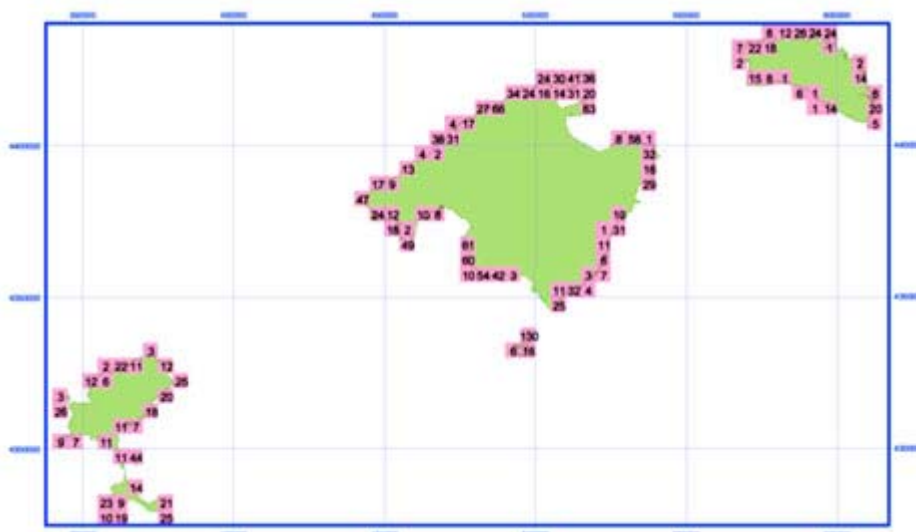

🌍 La gestió de l'anellament científic.

Del qual és responsable el GOB en qualitat d'entitat col·laboradora del Ministeri de Medi Ambient, s'ha beneficiat del finançament de la Conselleria amb un contracte amb aquesta entitat.

Els resultats del 2006 estan pendents d'elaboració (L'any 2005 s'anellaren 23.880 aus, de 144 espècies). El Servei ha tramitat l'aportació patrimonial de la Conselleria al Jardí Botànic de Sòller.

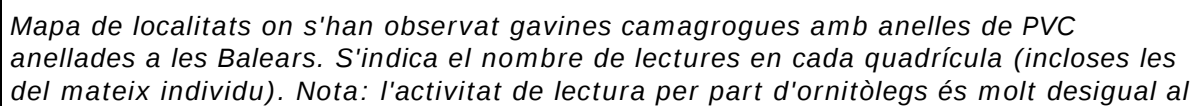
🌍 Mapes de resultats dels censos de Corbmarí i Gavina Roja a les Balears, primavera 2006.

Corbmarí: Nombre de parelles (segures + probables) a quadrícula 5 x 5 km.

 Anellatges amb PVC de gavina vulgar i mapa de lectures.

llarg del litoral ibèric o en abocadors de residus.

 Virot petit, *Puffinus mauretanicus*

Resum actuacions

Seguiment de colònies i anellatges. Desratització de Malgrats. Prospeccions intenses a Menorca. Recompte internacional de l'espècie (amb Ibèria i França). Estudis de biologia i èxit reproductor a diverses colònies, anellament de joves i adults, recomptes internacionals des de la costa (Balears, litoral mediterrani, atlàntic i cantàbric, Portugal i costa atlàntica francesa). El resultat és de 8700 aus, tot i que les condicions metereològiques no varen ser òptimes. S'ha executat un projecte d'eradicació de rata negra de les Illes Malgrats.

 Miloca, *Neophron percnopterus*

Resum actuacions

Seguiment a Menorca. Continuació d'estudis preliminars per a un futur pla balear. Niu localitzat a Artà. 45-50 parelles a Menorca (possible una més que 2005). Un poll a Mallorca

 Àguila peixetera, *Pandion haliaetus*

Resum actuacions

Seguiment de nidificació. Redacció del Pla de Recuperació (en tramitació) 10-12 parelles a Mallorca i 4 a Menorca. S'ha trobat un ex. Mort a Mallorca (per dispar) i un a Menorca (causa desconeguda).

 Falcó, *Falco peregrinus*

Resum actuacions

Continuació d'implantació a la Seu de Palma (3 joves). Desplaçament de zones conflictives i anellatge (15 exemplars) Un dels mascles alliberats a la Seu hi ha establert el seu territori i hi ha atret una femella salvatge.

 Gavina roja, *Larus audouinii*

Resum actuacions

Cens general. Marcatge amb anelles PVC i lectures. Tramitació de Pla de Conservació. Producció DVD 1696 parelles (increment de 16 % respecte 2005) Observació d'aus marcades a Còrsega i Sardenya.

 Corbmarí, *Phalacrocorax aristotelis*

Resum actuacions

Cens general. Marcatge amb anelles PVC (76) i lectures. Tramitació de Pla de Conservació. Producció DVD 1998 parelles, màxim històric conegut. Comprovat desplaçament juvenil significatiu a la costa del País Valencià.

🌈 Milà, *Milvus milvus*

Resum actuacions

Seguiment, marcatge amb emissors de juvenils, tres menjadores actives, recepció d'exemplars aragonesos. 15 parelles i més de 20 polls a Mallorca, i 13 parelles amb 21 polls a Menorca.

🌈 Voltor negre, *Aegypius monachus*

Resum actuacions

Seguiment, marcatges i dues menjadores actives. Càmera per a seguiment on-line d'un niu a Escorca. dos exemplars de València alliberats a Mortitx. 14 parelles, 11 postes i sols 5 polls volats: un mal any! Dos morts per verí.

Fotja banyuda, *Fulica cristata*

Resum actuacions

Alliberades 8 aus al mes de gener, cedides per la Generalitat Valenciana. Seguiment de les aus a S'Albufera Dos nius amb èxit a s'Albufera, tres polls en total.

Ratespinyades (Quiròpters).

Es manté una línia específica de feina amb aquest grup. S'ha enllestit el primer esborrany del Pla de Recuperació de *Miniopterus shreibersii* a Menorca i s'han iniciat les tasques de recuperació de l'espècie (millores a la cova d'hivernada, seguiment dels

exemplars, estimes de supervivència, etc.).

Així mateix s'han obtingut noves dades que sobre la presència i distribució dels quiròpters a Mallorca, principalment a la Serra de Tramuntana, amb un total de 171 cites, corresponents a 138 localitats i 13 espècies diferents.

Cetacis.

Es manté el registre d'avaraments d'aquest grup, amb els resultats següents:

Dofí mular 9 exemplars

Dofí llistat 16 exemplars

Catxalot 5 exemplars

Cap d'olla gris 4 exemplars

Balena de Cuvier 1 exemplars

Sense Id. 3 exemplars

D'aquests 38 avaraments, n'hi ha hagut 26 a Mallorca, 2 a Eivissa i 10 a Menorca. S'ha realitzat una jornada d'avistament i s'han enregistrat un total de 25 avistaments dins l'any 2006.

tornar a la portada de *CiberESPÈCIES*

✓ **El Servei manté una "línia verda"**

El Servei manté una "línia verda", centrada en les actuacions sobre espècies vegetals amenaçades.

Enguany hem tengut un èxit trist: gràcies a les actuacions promogudes en anys anteriors (recollida de llevors, cultiu en viver i neteja parcial de la zona on viuen) s'ha salvat la línia genètica dels Pinastres (*Pinus pinaster*) de Menorca, diferents dels ibèrics.

Desgraciadament el mes d'agost un incendi va afectar la mínima població silvestre de l'espècie, a Ferreries, i si en anys anteriors no haguéssim actuat, hores d'ara no hi hauria res més que el record d'aquest vegetal! El que queda són 31 exemplars vius, 15 d'afectats per l'incendi i 52 de morts.

Enguany s'han recollit quasi dos mil pinyons (objecte de conservació en banc de germoplasma i de conreu en viver), i s'han empeltat 14 exemplars sobre pi blanc en viver (Menut).

El recentment descobert *Cotoneaster gr. tomentosus* (cens global: 52 peus, n'existeixen 34 al Puig Major i 18 al massís de Massanella; s'ha procedit al tancament físic d'una localitat i la recollida de llavors) i a un cens i marcatge de **Teixos**, *Taxus baccata*, arreu de la Serra.

El cens actual d'aquesta darrera espècie és de 700 individus (tots ells inventariats i cartografiats, i la majoria marcats amb plaques metàl·liques). S'ha engegat el reforçament d'algunes de les poblacions naturals amb la plantació d'exemplars del viver (Menut) i es continua la col·laboració amb la Associació Bany-al-bahar.

Es confirma que el factor més important en la degradació i pèrdua d'aquestes espècies és l'excés de cabres salvatges en els seus hàbitats, i que la protecció física dels indrets més rics, mitjançant tancaments, és el procediment de major eficàcia a curt termini. S'han quantificat les poblacions d'***Euphorbia fontqueriana*** i ***Arenaria bolosii***, entre d'altres, a la única localitat coneguda, repetint els recomptes d'ara fa vint anys. S'ha iniciat una col·laboració amb el Jardí Botànic de Lluc per a la conservació d'endemismes de la Serra.

S'han mantingut actuacions sobre diverses espècies de plantes de litoral: redacció del Pla de Recuperació de les **Saladines (*Limonium* spp.)** endèmiques de Magaluf, en tramitació hores d'ara, i que pot significar la definitiva conservació d'aquest conjunt d'espècies del més elevat interès; seguiment de la situació de la Saladina de Ses Fontanelles, ***Limonium barceloi***; i s'ha continuat la recuperació de la Lletrera de Ses Margalides, ***Euphorbia margalidiana***, la població de la qual està restringida a l'illot d'aquest nom, a la costa dels Amunts d'Eivissa.

El cens de l'espècie és de 920 exemplars, i s'ha fet una plantació experimental a l'Illa Murada, 8 km al NE de ses Margalides, on es plantaren 90 exemplars, dels quals molt pocs han sobreviscut.

✔ Els Arbres Singulars

S'han fet intervencions fitosanitàries a sis dels arbres catalogats a la CAIB, als quals s'han afegit tres nous exemplars (**El Lladoner de Lluc, el Lladoner del cementeri de Montuïri i els Lladoners de Sa Campaneta de Puigpunyent**).

S'ha exclòs del catàleg, per mort de l'exemplar, el Pi de Magisteri (Palma) i els pins de la Plaça de la Porta de Sta. Catalina estan pendents de descatalogació per sentència judicial. Actualment, els arbres (o grups d'arbres) catalogats a les Balears són 66 en total.

✔ Plantes de muntanya

Quan a les plantes de muntanya, el servei ha portat a terme actuacions diverses: Conservació del **Túrbit del Puig Major (*Ligusticum huteri*)**: noves prospeccions, cens i protecció de nous exemplars i seguiment de la situació en els tancats d'exclusió d'herbívors, on hi ha hagut més fructificació que en cap any anterior (fins a 9 exemplars); Desgraciadament, algú ha tallat algunes inflorescències, per a obtenir llavors!. Actualment es tenen registrats uns 50 individus.

[tornar a la portada de CiberESPÈCIES](#)

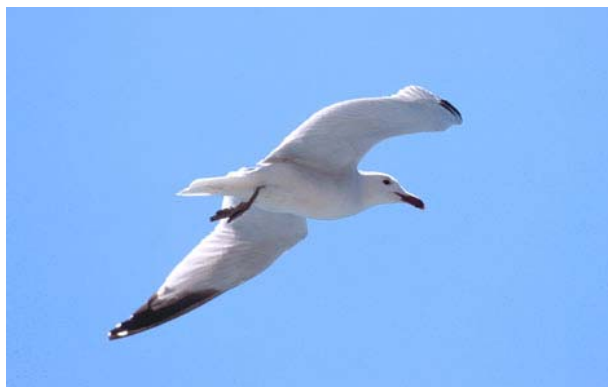
1. El Consell Assessor de Fauna i Flora

L'any 2006 suposa una fita important en la conservació de la fauna i la flora de les Illes Balears, amb la constitució del Consell Assessor de Fauna i Flora de les Illes Balears, presidit per la Dra. Aina Alemany, en el que participen vint-i-quatre especialistes en la matèria, de distintes administracions, UIB, ONGs o a títol personal. El Consell ha celebrat tres reunions plenàries, ha constituït diverses comissions, i ha informat set propostes de la Conselleria sobre catalogacions d'espècies o plans de recuperació o conservació. Aquest organisme, pioner en l'administració pública espanyola, suposa per a les Balears una posició capdavantera en la participació institucional i pública en conservació de fauna i flora.

2. El projecte BioAtlas

On són les espècies? El Projecte Bioatlas és un banc de dades de distribució de les espècies de Fauna i Flora de les Illes Balears, sobre quadrícules UTM d'1 x 1 km², a partir de la informació pròpia del Servei, la bibliografia i la col·laboració de naturalistes i científics, amb l'objectiu de servir com a eina de gestió de territori per a la conservació de les espècies, font d'informació per a publicacions científiques o qualsevol tractament de les dades i facilitar la informació als particulars.

S'han editat les primeres vint-i-nou fitxes d'espècies (9 vegetals, 4 invertebrats, 2 amfibis, 2 rèptils, 10 aus i 2 mamífers). Fins finals de desembre de 2006 s'han introduït uns 62.000 registres corresponents a 4.500 espècies.

3. El Pla Balear de Recuperació del Vellmarí

El Servei ha redactat un avantprojecte per contribuir, des de les Balears, a la recuperació de l'espècie, amb l'objectiu d'aconseguir el consens social i institucional que faci possible, en el futur, recuperar les Balears per al vellmarí. A més del document, s'han iniciat tasques divulgatives (publicació i presentació informàtica amb Marineland, disseny d'una exposició amb la Fundació Territori i Paisatge) i de suport actiu al col·lectiu tècnic que hi treballa (finançament del Monachus Guardian). La Conselleria envia un observador a la reunió tècnica de protecció del vellmarí convocada pel Pla de la Unesco per a la Mediterrània a Turquia el mes d'Octubre.

4. El Rumb de l'Arca

El Rumb de l'Arca, convocat per la Conselleria de Medi Ambient i entitats col·laboradores a Formentor el mes d'octubre, amb **resultats** molt positius: més de cent especialistes, quasi cinquanta comunicacions, pósters i taules rodones han posat les bases per a un nou paradigma en la conservació d'espècies en els països de parla espanyola.

5. La pàgina WEB.

La **pàgina WEB** de la Direcció General continua sent la més eficaç eina de difusió, amb 78.289 visites durant l'any (màxim el mes de juny, amb 11.995 visites), un 12 % són visites de fora de la CAIB (inclosos països tan llunyans com Pakistan i Nova Zelanda!). Ha estat objecte de 80 posades al dia durant l'any, i inclou 228 finestres i un total de 107 documents accessibles en format PDF relatius al Servei

de Protecció d'Espècies.

Les publicacions electròniques: El Ciberespècies, butlletí electrònic de la direcció general en relació a la conservació d'espècies, ha sortit 3 vegades al llarg de l'any. És actualment tramès a 450 destinataris, a més de quedar disponible a la WEB.

6. Exposicions i altres actuacions informatives.

El Servei ha finançat una exposició de feines de recuperació d'espècies de la Conselleria de Medi Ambient a Son Pons (Campanet), i ha produït dos DVDs, un sobre gavina corsa i corbmarí i un altre sobre les sis espècies amenaçades més emblemàtiques de les Balears. S'han impartit 13 xarrades a centres escolars sobre protecció d'espècies. També es va produir una camiseta dedicada al voltor. Mereix una menció específica el concurs fotogràfic Memorial Climent Picornell, consolidat ja com la mostra de fotografia de natura de major categoria de les Balears, que enguany ha comptat amb amb 73 autors que han presentat 269 fotografies.

Les obres guanyadores i una selecció d'altres presentades s'han exposat als locals del Centre de Cultura "Sa Nostra", a Palma. A més, s'exposaran a la Part Forana, a l'Auditori "Sa Màngia", a Cala Millor, a la sala municipal "El Roser" de Ciutadella de Menorca i a l'Espai Cultural "Molí d'en Simó" de Sant Antoni de Portmany a Eivissa.

El calendari pel 2007 de la Conselleria de Medi Ambient és il·lustrat amb les

fotografies premiades

tornar a la portada de *CiberESPÈCIES*

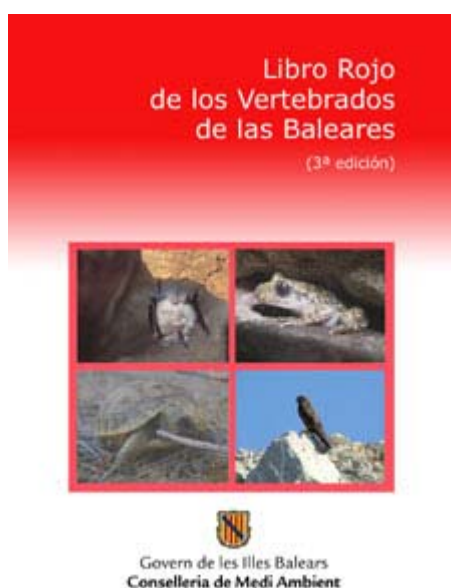

HEM LLEGIT

notes bibliogràfiques

● El Llibre Vermell de Vertebrats

El Llibre Vermell de Vertebrats i les prioritats de conservació S'ha enllestit la nova edició del Llibre Vermell de Vertebrats Amenaçats de les illes Balears (sense els peixos). És interessant comparar els resultats amb anteriors versions del document. Els resultats de l'estudi han aconsellat complementar-lo amb un document sintètic en el que s'han establert les Prioritats de Conservació de vertebrats terrestres de les illes Balears, en funció dels nivells d'amenaça, els valors de conservació i altres variables. El Llibre Vermell ha estat editat en CD.

Segons aquest estudi les espècies de vertebrats de major prioritat d'actuació són les següents: Virot petit *Puffinus mauretanicus*, Milà reial *Milvus milvus*, Hortolà de canyar *Emberiza schoeniclus*, Tortuga grega *Testudo graeca*, Calàpet *Bufo viridis* (població d'Eivissa), Tortuga d'aigua *Emys orbicularis* (població de Mallorca), Ratapinyada de cova *Miniopterus schreibersii*, Dofí mular *Tursiops truncatus*, Àguila peixetera *Pandion haliaetus*, Ferreret *Alytes muletensis*, Voltor *Aegypius monachus*.

● Les publicacions convencionals

Durant aquest any s'ha publicat el tercer num de la col·lecció Galeria Balear d'Espècies, consagrat a les Sargantanes de les Balears; s'ha editat una col·lecció de cartells sobre les espècies protegides de les Balears, un cartell sobre l'àguila peixetera, un Quadern de Natura sobre les Basses Temporals de les Balears, i diversos triptics i fulletons. IMAGEN 018 IMAGEN 039 IMAGEN 004

tornar a la portada de **CiberESPÈCIES**